

Depresijas sociāldemogrāfiskais raksturojums Latvijas vispārējā populācijā

Jeļena Vrubļevska¹, Elmārs Rancāns¹, Mārcis Trapencieris², Sigita Sniķere²

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Psihiatrijas un narkoloģijas katedra, Latvija

² Latvijas Universitāte, Filozofijas un socioloģijas institūts

Ievads. Depresija ir viena no visbiežāk sastopamajām psihiskajām slimībām, kad vērojama izteikta pašsajūtas pasliktināšanās un nespēja pildīt ierastās sociālās lomas ievērojami pasliktina dzīves kvalitāti un sekmē ilgstošu darba nespēju [Wittchen, et al., 2011]. Daudzās Eiropas valstīs ir veikti depresijas epidemioloģiskie pētījumi, taču vēl joprojām depresijas izplatība Austrumeiropas valstīs, tai skaitā arī Latvijā, ir maz pētīta [Paykel, et al., 2005]. Nav zināms, kā ekonomiskie un sociālie apstākļi ir ietekmējuši Eiropas attīstības valstīs, tai skaitā arī Latviju.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija noskaidrot depresijas pēdējo 12 mēnešu un pēdējo 2 nedēļu prevalenci Latvijas vispārējā populācijā. FINBALT, kas ir Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošu paradumu pētījums, 2012. gada monitoringā depresijas noteikšanai tika iekļauta Īsās starptautiskās neiropsihiatriskās intervijas (*Mini International Neuropsychiatric Interview* jeb MINI) depresijas modulis. Tā ir standartizēta strukturēta diagnostiska intervija, kas nodrošina psihisku slimību diagnosticēšanu un novērtēšanu saskaņā ar DSM-IV un SSK-10 kritērijiem. Pētījuma izlases apjoms bija 3003 Latvijas iedzīvotāji pēc stratificētas nejaušas izlases un kvotu metodes. Aptauju veica datorizēti tiešās intervijās respondentu dzīvesvietā. Datu analīzei tika izmantotas aprakstošās statistikas metodes.

Rezultāti. Pētījums ar MINI parāda depresijas pēdējo 12 mēnešu prevalenci 7,3%, bet pēdējo divu nedēļu prevalenci 4,9%. Depresija ir biežāk sastopama sievietēm salīdzinājumā ar vīriešiem, attiecīgi 8,5% un 6,1% ($\chi^2 = 6,44$; $df(1)$; $p = 0,022$). Analizējot datus pēc vecuma, vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības. Visaugstākā pēdējo 12 mēnešu depresijas izplatība ir vecuma grupā 45–54 gadi, respektīvi 10,9% (*Spearman rho* = 0,042; $p = 0,021$). Visaugstākais pēdējo 12 mēnešu depresijas izplatības līmenis vērojams 45–54 gadus vecu sieviešu vidū (12,3%), taču nevienā vecuma grupā pēc dzimuma statistiski nozīmīgas atšķirības nav novērojamas. Visaugstākā depresijas prevalence pēdējo 12 mēnešu laikā vērojama populācijā ar pamatizglītību (11,0%), bet zemākā respondentu vidū ar augstāko vai nepabeigtu augstāko izglītību (5,7%), savukārt iedzīvotāju ar vidējo vai vidējo profesionālo izglītību vidū depresijas izplatība ir 6,7% (*Spearman rho* = -0,067; $p < 0,001$). Lai arī nelatviešu vidū depresijas izplatība pēdējo 12 mēnešu laikā ir nedaudz augstāka, attiecīgi 7,9% un 7,0%, šīs atšķirības nav statistiski nozīmīgas. Nedaudz augstāka depresijas izplatība ir to respondentu vidū, kuri ir šķīrušies vai nedzīvo kopā, attiecīgi 10,2%, nedaudz zemāka atraitņu vidū (8,2%), bet neprecējušos un precējušos vidū veido 6,8% un 6,9%. Pēdējo 2 nedēļu depresijas prevalences rādītāju tendences ir analogas pēdējo 12 mēnešu depresijas prevalences.

Secinājumi. Pēdējo 12 mēnešu depresijas prevalence Latvijas populācijā ir lielāka par vidējiem Eiropas rādītājiem. Sievietēm depresija ir sastopama biežāk nekā vīriešiem, visaugstākā tās izplatība ir vecuma grupā 45–54 gadi un ir biežāk sastopama respondentiem ar zemāku izglītības līmeni, kas atbilst literatūras datiem. Atšķirībā no ziņojuma par depresijas izplatību Igaunijā mūsu pētījumā nebija vērojamas būtiskas atšķirības depresijas sastopamībā latviešu un nelatviešu populācijā. Turpmāk būtu nepieciešams veikt pētījumus par depresijas izplatību primārās veselības aprūpes sektorā.